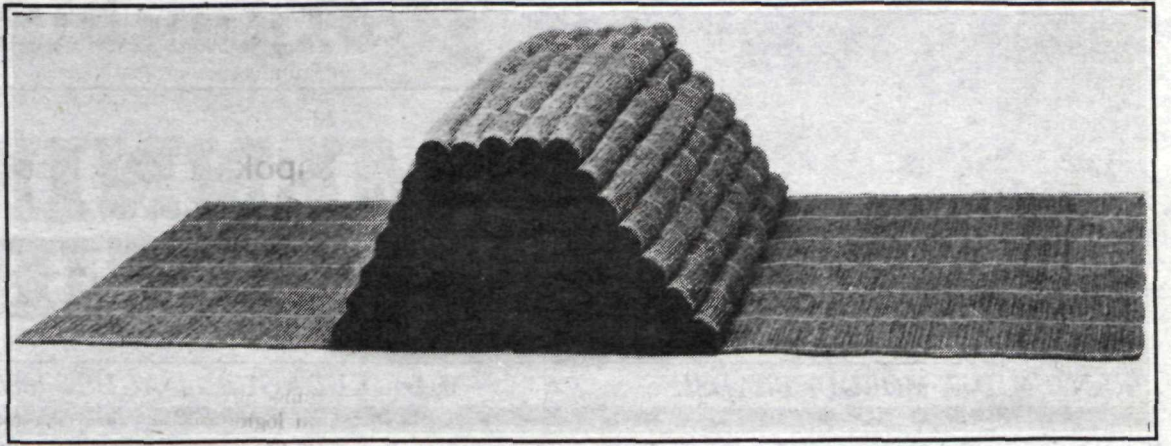

NÚTÍMA TEXTÍLLIST

Ragna Róbertsdóttir: Jarðhús 1983—84, Manillakaðall og línþráður.

Þjóðfélagsraunsæi á undanhaldi

Peter Anker, forstöðumaður Listasafnsins í Bergen, segir í formála að sýningarskrá „Fjórða Norræna Trienalsins“, sem nú stendur yfir á Kjarvalsstöðum, að sé litið yfir ellefu ára sögu hans komi í ljós að árið 1974 séum við stödd mitt í bylgju nýraunsæis, menningarbyltingar og náttúru-rómantíkur. Margvíslegar tilraunir eru þá gerðar með efni og tækni. Síðan hefur margt af þessu horfið, einkum þjóðfélagsraunsæið, en meðhöndlun umhverfis og náttúru, hvort sem hún er túlkuð á raunsæan eða rómantískan máta, hefur breyst og er nú óhlutbundnari og byggir meir á hugmyndafræðilegum grunni. (Í enskri þýðingu er það tekið fram að Íslendingarnir séu leiðandi á þessu sviði en í norska textanum kemur þetta ekki fram.)

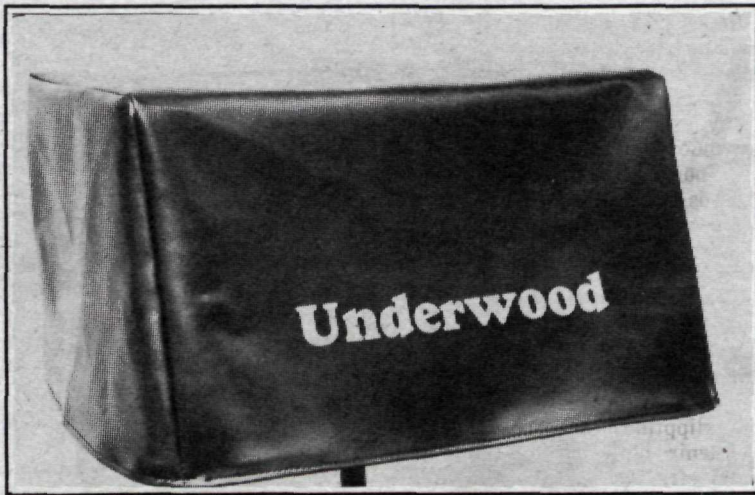
Tilraunir með efni og áferð

Hópviðhorf pólitískrar listar er á undanhaldi fyrir einstaklingsýninni. Listamenn gera tilraunir með efni og áferð til þess að tjá sjónrænt viðhorf sitt til náttúrnar og mannlegs eðlis. Hefðbundinn myndvefnaður er einnig í fullu fjöri og greinist sem áður annars vegar í myndrænan vefnað og hins vegar í óhlutbundinn abstrakt myndflöt. Á sama tíma hefur textíllýkk losnað úr viðjum skreytilistar og þróast í það að vera sjálfstæður myndmiðill.

Forgengileg efni

Í Lausanne í Sviss er annað hvert ár haldin mikil sýning textíllistar. Í ár hefur íslenski listakonu, Rögna Róbertsdóttur, hlotist sá heiður að verk hennar var tekið á sýninguna, sem í þetta sinn bar yfirskriftina textílskúlpúr.

Í formála að sýningarskrá rekur forstöðukona safnsins, Erika Bill-eter, sögu textílskúlpúra: Klassískar evrópskar þrívíddarmyndir voru gerðar í endingargott efni svo sem stein, marmara, tré eða steypar í brons. Efnin ljáðu verkinu ódauðleika sé miðað við stutta ævi mannsins. Á síðustu tveimur áratugum hafa önnur og nýrri efni rutt sér til rúms og þau hafa breytt bæði yfirbragði og

Marcel Duchamp: Hentugt til ferðalaga 1916, fundinn hlutur.

hugmyndafræðilegum forsendum skúlpúra.

Svo róttæk er þessi breyting að hún snertir innsta kjarna verkanna en höfundar þeirra hafa fram að þessu reynt að ganga í berhögg við forgengileik allra hluta, þar á meðal listarinnar sjálfar með því að velja efni sem fátt grandar og gera þau með því eilíf. Þetta er ekki lengur svo. Pólska listakonan Magdalena Abakanowicz hefur til dæmis sagt að verk hennar myndu hverfa með henni sjálfri. Sérkenni verka hennar felst í notkun efna, sem hljóta að eyðast í tímans rás.

Frumstæð notkun mjúkra efna

Fornir menningarhópar hafa haft mjúk efni í hávegum í tengslum við trúariðkanir sínar. Náttúran er gjöful á fjádrir, ull, börk, lauf, skinn og hár af dýrum og mönnum. Menn notuðu þessi efni á margvíslegan hátt og stundum „rétt eins og þau komu af skepunn“, sem annað skinn. Þessi efni lyftu mannum upp yfir hversdagsleikann og hjálpuðu honum að kafa dýpra í töfraheim trúar sinnar. Hann notaði þau til varnar gegn illum öndum eins og dýrið hafði notað þau sér til varnar, og er ekki hreiður fuglsins eins fagurlega gert og nokkuð það sem ofið er eða hnýtt af mannanna höndum?

Nýtt listmál

Á tuttugustu öldinni hafa þessi margbreytilegu, lifrænu efni og

fjölskrúðugu formgjafar fært nútímalist nýjan orðaforða. Hvort sem um er að ræða náttúru efni eða tilbúin efni, er hann annar en hið klassíska tungutak og markaðist frá upphafi af eðli þeirra efna sem notuð eru.

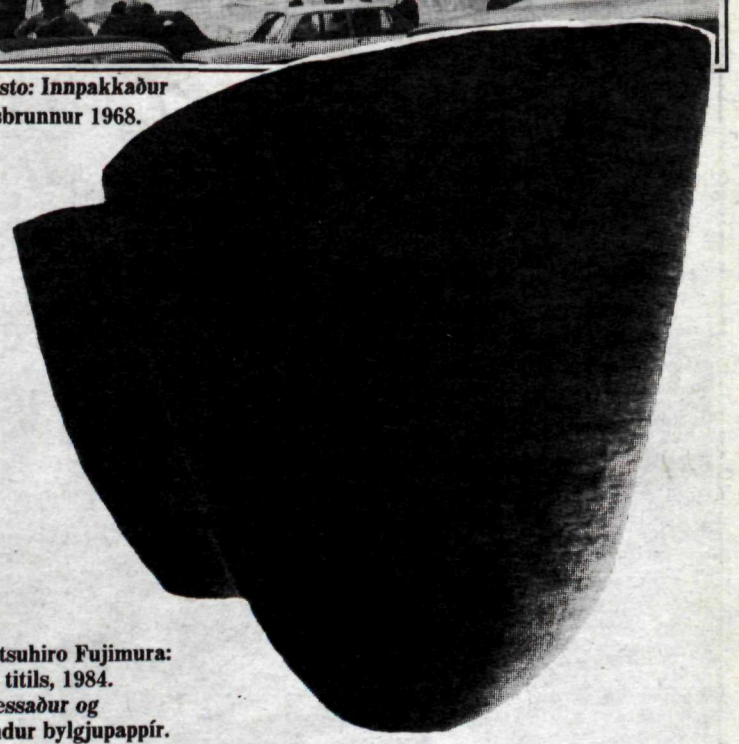
Textíllistafólk hefur ætíð unnið í efni sem liggja utan hins klassíska, svo það var þeim auðvelt að tileinka sér þau nýju form, sem höfðu verið að ryðja sér til rúms á síðustu áratugum meðal listamanna, sem vinna þrívíð verk og ákaflega fróðlegt að skyggjast um og kanna rætur þeirrar þróunar.

Vasaúr Dalis

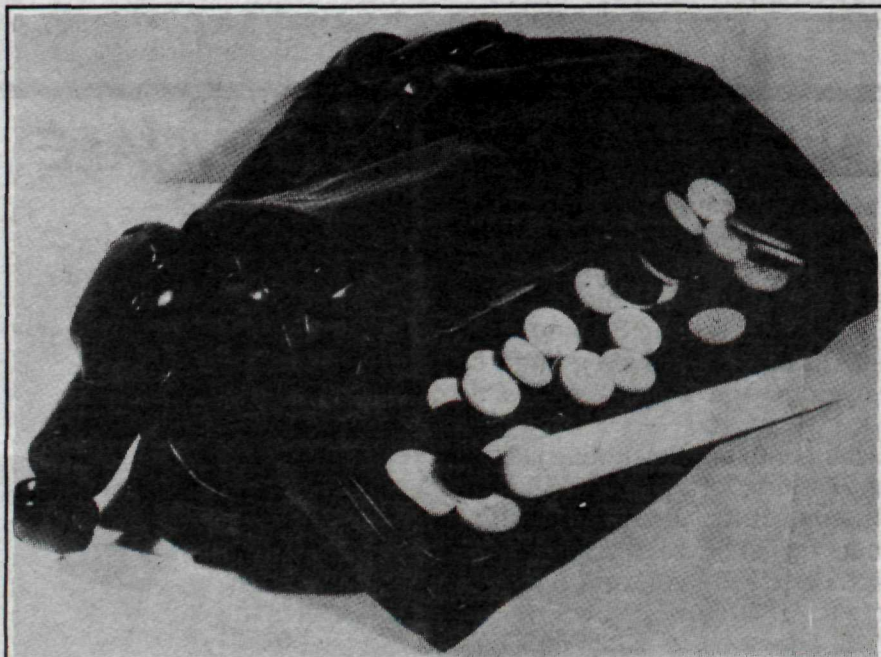
Verk Marcells Duchamp frá 1916, „Hlíf af Underwood-ferðarítvél“, er ef til vill fyrsti mjúki skúlpúrin. Vera má að verkið hafi þó verið tilviljunarkennt eða aðeins „fundinn hlutur“ kynntur sem listaverk, en engu að síður var hér um mjúkan skúlpúr að ræða. Dali malar mynd sína „Minnið er áleitnið“ árið 1931. Úrin sem eru að leka niður eins og bráðnandi vax á eyðisandi hafa orðið tákn fyrir Mjúka list og 1936 gerir hann grein fyrir sjónarmiðum sínum varðandi breytinguna, sem kemur yfir harða hluti er þeir fá mjúkt yfirbragði í Minótárnum með grein sem hann nefndi: „Fyrsta myndbreytingarlögmál hársins í Mjúkum skúlpúr“. Aðrir súrrealistar fylgdu í kjölfarið og umbreyttu hörðum hlutum uns þeir urðu uppleysanlegir eða öðluðust lifrænt yfirbragði og urðu því líkari draumsýn en veruleika. Þeir

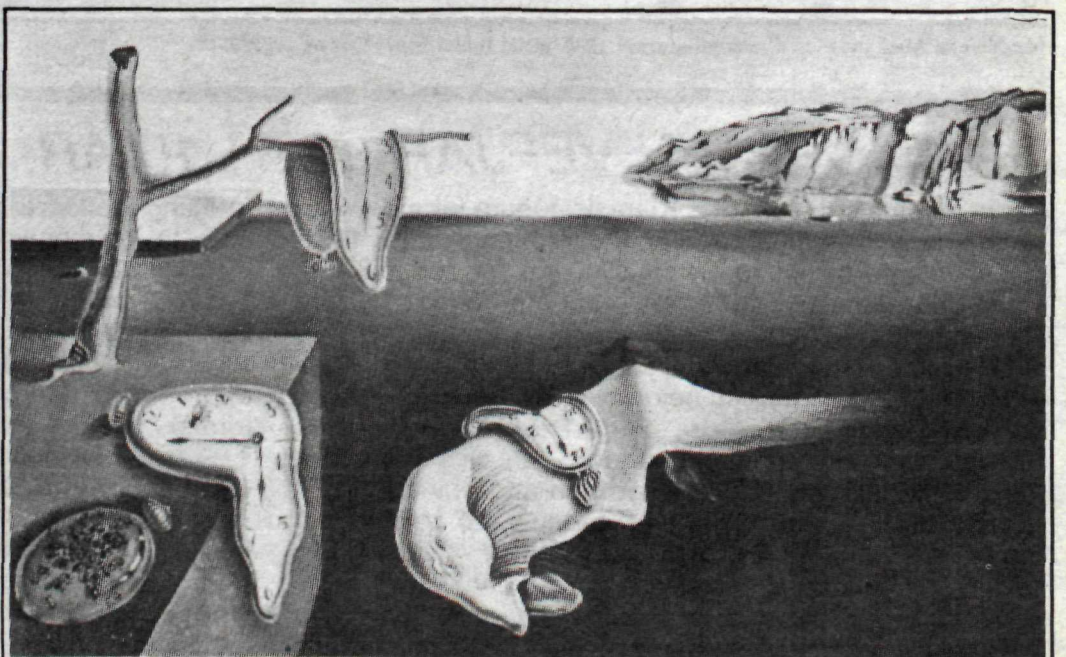
Cristo: Innpakkadur gosbrunnur 1968.

Katsuhiko Fujimura: Án titils, 1984. Pressaður og límduur bylgjupappír.

Claes Oldenburg: Mjúk ritvél 1963, vinyl, dúkur, stopp og plexigler.

Salvador Dalí: Minnið er áleitnið 1931, olía á striga.